

novičke

september – oktober 2008

Novi mentorji študijskih krožkov * Pripravljamo analizo izobraževalne dejavnosti Andragoškega centra Slovenije	3-7	DOMAČE NOVIČKE
Utrip <i>Tedna vseživljenjskega učenja 2008</i> v podjetju B2 * Študijski obisk estonskih koordinatorjev <i>Tedna učečih se odraslih</i>	8-12	TEDEN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA 2008
Šesta mednarodna konferenca o izobraževanju odraslih - <i>CONFINTEA VI</i>	13-15	IZ SVETA
Zaključek projekta <i>FACE IT!</i>	16-17	MEDNARODNO SODELOVANJE
Vseživljenjsko učenje v Turistični zvezi Slovenije * Pomembna vloga temeljnih veščin pri vseživljenjskem učenju * Nekateri možni viri konfliktov v izobraževanju odraslih	18-23	KOTIČEK JE VAŠ
Povabilo na konferenco <i>Neformalno učenje ranljivih skupin</i> * <i>Pedagoško-andragoški dnevi 2009</i>	24-26	PRIPRAVLJAJO
	27	POSVETI/ KONFERENCE
	28-30	NOVOSTI V KNJIŽNICI ACS

PROGRAMSKA ZASNOVA NOVIČK

Novičke so strokovno glasilo, ki na različne načine obveščajo, izobražujejo, promovirajo, svetujejo, problematizirajo in podajajo mnenja avtorjev o problematiki s področja izobraževanja odraslih in vseživljenjskega učenja. S tem Andragoški center Slovenije predstavlja svoje delo ter nudi možnost odziva vsem tistim, ki želijo dejavnije sodelovati pri razvoju področja.

Med našimi pogloblitnimi cilji so:

- spremljati in promovirati aktualno dogajanje v izobraževanju odraslih,
- poročati o razvojnih, raziskovalnih in drugih programih in projektih,
- predstaviti novosti v upravljanju in zakonodaji s tega področja,
- poročati o politiki in strategiji vseživljenjskega učenja,
- omogočati praktikom, da z mnenji in predlogi sooblikujejo področje izobraževanja odraslih in vseživljenjskega učenja ter se odzivajo na sprejete odločitve,
- z izkušnjami praktikov spodbujati še druge,
- seznanjati z možnostmi in viri za učenje,
- predstavljati nove strokovne knjige ter didaktična in druga gradiva,
- napovedovati in promovirati prireditve, posvete, publikacije in druge strokovne dogodke,
- predstavljati novosti iz knjižnice ACS.

Glasilo izhaja v slovenskem jeziku praviloma šestkrat letno, in sicer v februarju, aprilu, juniju, avgustu, oktobru in decembru. Izide lahko tudi kot izredna številka ali kot dvojna številka.

Glasilo v tiskani obliki brezplačno prejmejo posamezniki in ustanove, ki se poklicno ali prostovoljno ukvarjajo z izobraževanjem in učenjem odraslih.

Novičke lahko preberete tudi na spletni strani: <http://www.acs.si/novicke>.

Založnik: Andragoški center Slovenije, Šmartinska 134a, 1000 Ljubljana
Uredniški odbor: mag. Andrej Sotošek, dr. Angela Ivančič, Sonja Klemenčič, mag. Zvonka Pangerc Pahernik in mag. Margerita Zagmajster
Urednica: Nevenka Kocijancič (tel.: 01 5842 595, e-naslov: nevenka.kocijancic@acs.si)
Jezikovni pregled: Marjana Komprej
Oblikovanje: Lina design
Prelom in tisk: Tiskarna Pleško

ISSN 1408-6484 (slovenska izdaja – tiskane)

ISSN 1581-3770 (slovenska izdaja – online)

Naklada 2.140 izvodov

Izdajo glasila Novičke denarno omogoča Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve

DOMAČE NOVIČKE

Novi mentorji študijskih krožkov

Redke oblike učenja tako neposredno kakor udeležencem koristijo tudi lokalnemu okolju kot so to ravno študijski krožki, ki z načelom *dejavnega spreminjanja okolja* prinašajo motiv in 'presežek' učenju 'zase'.

Andragoški center Slovenije je letos s pomočjo *Damjane Urh* organiziral temeljno izobraževanje za mentorje, ki ga je zaključilo štiriindvajset udeležencev, med katerimi so morali mnogi na izobraževanje čakati skoraj vse leto. Učili so se na dva načina - v komunikacijskih delavnicah in s samostojnim učenjem na daljavo v izpopolnjeni in posodobljeni spletni učilnici. Svoje naloge so opravljali z veliko vnemo. Po zaključku so za Novičke pripravili tudi nekaj misli o izobraževanju, mentorstvu, pomenu študijskih krožkov ter svojih idej, kako bodo naučeno prenesli v prakso.

Kar precej besed je na izobraževanju teklo o **mentorstvu, mentorju in njegovi vlogi v študijskem krožku**. Nekaj pomenljivih besed o tem je zapisala mentorica *Klementina Semprimožnik*:

»Ideja študijskih krožkov sama nam ponuja številne izhodiščne točke, s katerih lahko opazujemo in zaznavamo pozitivne učinke tega načina učenja z različnih perspektiv, to je od posameznika, udeleženca študijskega krožka, do lokalnih in širših skupnosti, kamor je umeščen vsak študijski krožek (lokalno, regionalno, globalno okolje). Študijski krožek, kot sredstvo aktivnega državljanstva in civilne pobude ter na drugi strani kot izobraževalne možnosti za samoaktualizacijo in osebnostni razvoj posameznika, predstavlja mentorju odlično priložnost za dejaven prispevek (mentalni in akcijski) k najrazličnejšim izzivom današnjega časa, še posebej, ker sam deluje kot član študijskega krožka, zaznava njegovo dinamiko 'od znotraj', usmerja, pomaga, koordinira, spodbuja k razvoju in napredovanju študijskega krožka in posameznih udeležencev, pa vendar v tej iniciativi zavzema le vlogo prvega med enakimi. /.../ Ustrezna strokovna usposobljenost in mentorjeva lastna kreativnost in samoiniciativnost pripomoreta k doseganju stopnje uspešnosti študijskega krožka, k uresničitvi bolj ali manj široko zastavljenih, posredno in/ali neposredno merljivih ciljev skupine, predvsem pa je študijski krožek refleksija mentorjevega vložka časa, energije, volje in socialnih veščin. Prav slednje je pomembno za vzpostavitev in oblikovanje družbenih vezi in komunikacije znotraj skupine, zato predstavlja mentorju začetna naloga animacije in kasnejše permanentno vzdrževanje socialnih korelacij med vsemi sodelujočimi velik strokovni in osebnostni izziv. Z le nekaj naštetih vidikov spoznamo odprte možnosti, ki jih mentorju ponuja moderiranje študijskega

krožka. Od bistvenega prispevka, ki ga lahko ponudi prek delovanja krožka v svojem ožjem lokalnem okolju (kraj, občina, regija) do prispevka, ki je kot kamenček v mozaiku iskanja rešitev generalnih problemov (ekologija, človekove pravice, varnost, informiranost, oblikovanje vrednot ...), bo moder in predan mentor nihal tudi uspehe na medčloveškem nivoju – z vzpostavljanjem zdravih odnosov znotraj skupine. Ne nazadnje, pa bo mentorstvo zagotovo pripomoglo tudi k spremembam na povsem individualni ravni – za mentorja bo pomenilo pridobitev bogatih in raznolikih izkušenj, referenc, (pre)oblikovanje in nadgradnjo vrednostnega sistema, razširitev osebne socialne mreže ter celote drugih sprememb na osebni (in tudi poklicni) ravni, vključno s samoaktualizacijo.«

Tesna povezanost z okoljem, iskanje vedno novih izzivov, stremljenje po boljšem, so le nekatere lastnosti udeležencev, zlasti mentorjev, pa tudi oblike kot take. **Ljubo Cvar o vlogi krožka k razvoju** pravi takole:

»Posrečeno izbrani akcijski cilji študijskih krožkov (kot posledica lucidnega prepoznavanja ključnih problemov okolja) so temeljni pogoj za uspešno izvedbo, hkrati pa zagotovilo, da bodo rezultati dela udeležencev in krožka kot celote pripomogli k razvoju življenjske skupnosti oziroma kraja. Krožki s svojo dejavnostjo vplivajo na prebujanje lokalnega okolja, vzpostavljajo, gradijo in aktivirajo subjekte civilne družbe za odločanje o pomembnih družbenih in razvojnih vprašanjih, vplivajo na ozaveščenost ljudi o pomenu znanja za dejavno vključevanje v družbo. Lokalne skupnosti, v katerih krožki delujejo, so seveda zelo raznolike (razvitost kraja, demografske, kulturne, etnološke, geografske posebnosti), zato so tudi teme študijskih krožkov raznovrstne. Vedno pa so akcijski cilji odgovor na potrebe posameznikov in okolja in aktivno spreminjanje okolja (kraja) je končni cilj delovanja študijskih krožkov na slovenskem. /.../ Uspešno izvedeni študijski krožki se zaključijo z različnimi akcijami v okolju. Rezultati skupnega učenja neke skupine ljudi so predstavljeni lokalnemu okolju. Z njimi v kraju popestrimo kulturno življenje, zabavamo sokrajane, jih informiramo o pomembnih zadevah lokalnega pomena, nakažemo smeri razreševanja določene problematike, ozaveščamo sokrajane za trajnostni razvoj itd. Dejavnost tako postane pomemben motivator za večje vključevanje sokrajanov v različne oblike formalnega in neformalnega izobraževanja ter aktivnega delovanja v lokalni skupnosti.«

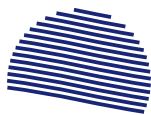
Izobraževanje izgubi svoj smisel, če se ne udejanji z **izkušnjo v praksi**. K temu smo nove mentorje med izobraževanjem nenehno spodbujali in upamo, da bomo prve sadove, študijske krožke, okusili že to jesen. Kako se bo dela lotil mentor *Niko Zupan*, nam priča njegov sestavek.

»Pregovor Teorija je eno, praksa pa drugo, v primeru organizacije študijskih krožkov enostavno popolnoma odpove. Razlog je predvsem v združitvi ljudi s podobnimi ali enakimi interesi za realizacijo skupnega cilja v dobrobit okolja, v katerem študijski krožki potekajo. Tako opazovanje življenja in ljudi okoli sebe narekujejo oblikovanje

samih tem. Z različnimi oblikami animiranja (pogovor, animacijska sporočila, plakati, zloženke) mentorji privabljamo ljudi, krajane k sodelovanju v krožke. Lahko pa tudi sestavimo anketni vprašalnike, s katerimi bi povprašali ljudi o težavah, posebnostih ali zanimivostih v njihovem okolju. Na podlagi analize teh mentor opredeli cilje (izobraževalni in akcijski), ki pa seveda niso dokončno določeni, saj jih udeleženci dokončno definirajo na skupnih druženjih. Cilji se na neki stopnji druženja lahko tudi spremenijo (kot umetnik, ki v nekem delu izdelave skulpture ali objekta spreminja končno podobo). Ključnega pomena za uspešno delovanje študijskih krožkov je vzpostaviti prijetno, demokratično klimo in medsebojno spoštovanje. Mentorji pri 'vodenju' nikakor ne smemo vsiljevati idej ali metod, ki naletijo na nerazumevanje ali celo na odpor. Potrebno je začutiti skupino, se z njo poistovetiti, jo z ustreznimi metodami nevsiljivo usmerjati in jo v skladu z zastavljenimi cilji pripeljati do želenih dosežkov. Pomembna je tudi izbira in priprava prostora ter tudi časovno in finančno načrtovanje. Izredno pomembno pa je seveda umestiti študijske krožke v neko ustanovo, to zagotavlja pogoje delovanja. Povezovanje s knjižnicami, kulturno umetniškimi društvi, izobraževalnimi institucijami tako predstavlja vzajemno korist, saj si le-te lahko z vključevanjem študijskih krožkov pod svoje okrilje pridobijo še večjo prepoznavnost, priljubljenost, hkrati pa tudi ugled in vpliv v lokalnem okolju.«

O krožkih smo pisali tako v domačih kot tujih glasilih in strokovnih ter znanstvenih revijah. Njihovo delo pa lahko spremljate tudi na spletni strani <http://sk.acs.si>. Morda je bistveno, da s študijskimi krožki dosegamo očem nevidno: stvari, ki so že zdavnaj pozabljene, ali pa so zapostavljene; ljudi, ki jih druge oblike učenja ne dosežejo; misli, ki so izven običajnih 'okvirov', med njimi tudi ideja skupnega, ki se zdi po zgodovinsko pogojenih zlorabah neugodna in jo je v potrošniškem vsakdanu težko živeti. Pozitivno mišljena državljanska vzgoja, dialog in skozenj povezava med generacijami v prijateljske skupine sta stabilna aduta krožkov in bogastvo, ki ga krožki nosijo v naše skupnosti. Izobraževanje za mentorje študijskih krožkov zato ni prineslo le novega znanja, pač pa tudi nova prijateljstva.

Damjana Urh (damjana.urh@gmail.com), zunanja sodelavka ACS,
Klementina Semprimožnik, Vranksko,
Ljubo Cvar, Trbovlje in
Niko Zupan, Voglje

Pripravljamo analizo izobraževalne dejavnosti Andragoškega centra Slovenije

Uspešne organizacije in ustanove se dobro zavedajo, da je vlaganje v izobraževanje zaposlenih velika investicija, ki med drugim pripomore k temu, da se pri posamezniku krepi zavest zmožnosti in občutek o pridobljeni dodani vrednosti. Za doseganje najboljših rezultatov delavcev pri svojem delu je potrebno kar nekaj pogojev – velika motiviranost, strokovna usposobljenost in skrb za nenehni osebni razvoj. Kvalitetno znanje lahko dosežemo le z odličnim sistemom izobraževanja ter z nenehnim učenjem in usposabljanjem. Za vsakega posameznika je pomembno, da se zaveda, kakšen je njegov delež prizadevanj h kakovosti, in da sledi ciljem podjetja, ki mu pripada.

Ko na Andragoškem centru načrtujemo izobraževalne vsebine, se trudimo, da v največji možni meri upoštevamo želje in potrebe skupin in posameznikov. Zato naša izobraževalna dejavnost teče v tesni povezavi z evalvacijsko, raziskovalno in razvojno dejavnostjo centra, pomagamo pa si tudi s primeri dobre prakse tako doma kot v tujini.

Programi Andragoškega centra so namenjeni vsem, ki poleg strokovnega in specifičnega znanja potrebujejo še znanje za poučevanje in organizacijo izobraževanja odraslih. Najpogosteje so to:

- andragogi in drugi strokovnjaki, ki razvijajo programe za izobraževanje odraslih, učitelji in organizatorji izobraževanja odraslih, mentorji v različnih neformalnih programih izobraževanja odraslih (na primer: notranji trenerji v podjetjih, učitelji v programih za osebni razvoj, za računalniško opismenjevanje in učenje tujih jezikov ter izobraževanje za prosti čas);
- svetovalci za izobraževanje v različnih izobraževalnih ali specializiranih organizacijah.

Po več kot petnajstih letih smo se letos odločili, da preučimo, kako naj bi tovrstna izobraževanja razvijali in izvajali v prihodnje. Za te potrebe pripravljamo celovito analizo. Z njo želimo ugotoviti, kako so se v obdobju od leta 1992 do 2007 razvijali in izpelevali naši izobraževalni programi. Pričakujemo, da bodo izsledki pripomogli k njihovi širitvi in izboljšanju kakovosti.

Analiza bo sestavljena iz šestih vsebinskih sklopov.

- V **prvem sklopu** nas bo zanimalo predvsem, kaj vse je vplivalo na razvoj posameznih izobraževalnih programov (na primer: dogodki v okolju, Katalog stalnega

strokovnega spopolnjevanja ipd.) in kdo vse je sodeloval pri njihovem razvoju (sodelavci ACS, zunanji sodelavci).

- V **drugem sklopu** bomo pozornost namenili izvajalcem naših programov. Zanimalo nas bo predvsem, ali so programe izvajali notranji ali zunanji predavatelji in ali so bili zunanji predavatelji zgolj izvajalci programov ali pa so sodelovali tudi pri njihovem razvoju;
- V **tretjem sklopu** bodo v ospredju načini in oblike izpeljave programov (na primer: klasična oblika, e-učenje ipd.) in kakšne spremembe smo v posameznih letih opazili pri tem.
- **Četrty sklop** bomo namenili udeležencem v naših izobraževalnih programih (število in struktura). Zbrali bomo tudi mnenja o zadovoljstvu z nekaterimi našimi dosedanjimi usposabljanji.
- V **petem sklopu** bomo preučili načine pridobivanja udeležencev in potek promocije naših izobraževalnih programov (splet, Novičke ipd.).
- Zadnji, **šesti sklop**, pa bo predstavljal pregled načinov in virov financiranja naših programov.

Ocenjujemo, da bo analiza opravljena do konca letošnjega leta, o najpomembnejših izsledkih pa vas bomo seznanili v eni od naslednjih Novičk.

mag. Zdenka Birman Forjanič (zdenka.birman.forjanic@acs.si), ACS

TEDEN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA 2008

Utrip *Tedna vseživljenjskega učenja* 2008 v podjetju B2

Preden se usmerimo v načrtovanje dejavnosti, povezanih s *Tednom vseživljenjskega učenja (TVU)* v letu 2009, se ozmimo nekoliko nazaj in pogledjmo odzive na nekatere letošnje izobraževalne priložnosti.

V podjetju B2, kjer se s ponudbo izobraževanj že tradicionalno vključujemo v *Teden vseživljenjskega učenja*, smo se letos odločili, da zaradi velikega zanimanja ponudimo dodatna brezplačna izobraževanja tudi po tednu TVU. Z drugimi besedami, lahko bi rekli, da smo Teden vseživljenjskega učenja časovno in vsebinsko nekoliko razširili.

E-tečaj in kombinirano izobraževanje

Od 19. maja 2008 dalje, ko so na različnih mestih po Sloveniji potekala brezplačna izobraževanja, smo v B2 ponudili možnost udeležbe na e-tečaju, kmalu nato pa še na kombiniranem izobraževanju v Ljubljani ali Mariboru. Udeležencem izobraževanj smo tako poleg uporabnega znanja približali tudi sodobne oblike izobraževanja. Na e-tečaju so izkusili strokovno vodeno e-izobraževanje, pri kombiniranem izobraževanju (blended learning) pa prepletanje klasičnega učenja v učilnici in učenja prek spleta.

Vedno aktualno znanje o kreditih

Področje kreditov oziroma upravljanje z osebnimi financami je zagotovo tematika, o kateri bi marsikdo želel vedeti več in je stalno aktualna. Z namenom, da v okviru TVU ponudimo široko uporabno znanje, smo se odločili za e-tečaj *Kreditni in rente*. Razpisana prosta mesta so se zapolnila v hipu.

Udeleženci e-tečaja so spoznali uporabo Excela na finančnem področju in ugotovili, da program poznavalcev ponuja zares številne možnosti za pomoč pri upravljanju s financami. Seznanili so se z vrstami kreditov, rentami, lizingi, amortizacijskim načrtom in podobnimi vsebinami.

Odzivi udeležencev

Pohvale in komentarji udeležencev e-tečaja izkazujejo navdušenje nad pridobljenim znanjem:

- *»Spoštovani, lepo se vam moram zahvaliti. Končno so mi jasni ti krediti in AM-načrti.«*
- *»Hvala, bilo je vsestransko zanimivo in koristno.«*
- *»Najlepša hvala za zelo uporaben promocijski (zastonj) tečaj. Vaš vložek se bo v mojem primeru, in verjamem, da tudi drugje, vsekakor izplačal. Oglasil se bom tudi v odplačnem delu, saj znanja vedno primanjkuje. Bodite lepo.«*
- *»Najlepša hvala za rešitev, prav tole sem hotel ...«*
- *»Pravkar sem si ogledala, kako nastaja spletaj. Zanimivo, kaj vse se dogaja za kulisami; zdaj še bolj cenim delo vseh vas, ki se trudite in razdajate znanje. Hvala, hvala!«*

Izjave udeležencev kažejo tudi na veliko zadovoljstvo z mentorskim delom. Pohvale so še posebej izpostavile odzivnost, strokovnost in prijaznost mentorja:

- *»Mentor je nevsiljivo prisoten, odlično obvlada snov, daje jasna, nazorna navodila in učinkovito pomoč.«*
- *»Odlično, profesionalno, spodbudno!«*
- *»Dober pedagoški pristop mentorja.«*

Kombinirano izobraževanje – iz učilnice na splet

Veliko zanimanje za e-tečaj *Kreditni in rente* ter nekaj odzivov tistih, ki so zamudili prijave, nas je spodbudilo k dodatni ponudbi brezplačnega izobraževanja. Odločili smo se za široko uporabno področje – Grafikoni v Excelu – znanje pa je bilo udeležencem posredovano v kombinirani obliki (blended learning), kar pomeni, da je srečanju v živo sledilo še učenje prek interneta. Klasičen del izobraževanja in seznanitev z učenjem prek spleta je v nekaj razpisanih terminih potekala v Ljubljani in Mariboru. Prednost kombiniranega izobraževanja je predvsem v tem, da zadovolji tako tiste, ki prisegajo na učenje v živo v skupnem prostoru, kot tudi tiste, ki jim fleksibilnost e-izobraževanja pomeni največ. Ravno zaradi kombinacije klasičnega in e-učenja privabi tudi posameznike, ki imajo določen strah ali nezaupanje v izključno e-obliko izobraževanja.

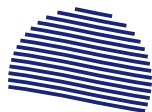
Z izobraževanjem *Grafikoni v Excelu* so udeleženci pridobili znanja za vizualno obogatitev Excelovih izračunov, nazoren prikaz rezultatov in poljubno izpostavitev želenih številčnih vrednosti s pomočjo grafikonov. Spoznali so postopek izdelave različnih grafikonov, kot so stolpčni, tortni, črtni in drugi ter se naučili spremeniti obliko in vrsto grafikona. Tudi tokrat so bili odzivi na izobraževanje pozitivni, tako glede števila prijav kot tudi zadovoljstva s potekom in usvojitvijo znanj.

S promocijo pomena znanja do večje konkurenčnosti

Če je Teden vseživljenjskega učenja 2008 spodbudil marsikoga k udeležbi izobraževanj ali v kom obudil razmišljanje o učenju kot vseživljenjskem procesu, potem verjamemo,

da je namen TVU kot promocije pomena znanja za vsa življenjska obdobja vsaj delno dosežen in smo na dobri poti k postopnemu globalnemu zavedanju o pomenu vseživljenjskega učenja. Verjamemo, da takšne dejavnosti pripomorejo k večji konkurenčnosti v slovenskem prostoru, kar posledično izpolnjuje tudi poslanstvo podjetja B2, ki je pomagati ljudem, da z uporabo informacijske tehnologije povečajo svojo produktivnost, konkurenčnost in zadovoljstvo.

Melita Sedmak (melita.sedmak@b2.eu), B2 d. o. o.

Študijski obisk estonskih koordinatorjev Tedna učečih se odraslih

Vsi, ki delujemo v projektu *Teden vseživljenjskega učenja (TVU)*, si prizadevamo, da bi se poslanstvo festivala učenja širilo v domačem okolju, pa tudi širše. Oplajanje idej in izkušenj na mednarodni ravni je toliko bolj dobrodošlo, zato smo se z veseljem odzvali pobudi Estonskega združenja za izobraževanje odraslih (Association of Estonian Adult Education – AEAE Andras) in pripravili študijski obisk *Primerjava estonskega in slovenskega festivala učenja – izmenjava izkušenj (Estonian versus Slovenian Learning Festival – Exchange of Experiences)*. Od 21. do 23. septembra 2008 smo na Bledu gostili skupino koordinatorjev *Tedna učečih se odraslih (Täiskasvanud õppija nädal)* iz Estonije, predstavnico estonskega ministrstva za izobraževanje in raziskovanje (*Evelin Tiitsaar*) in predstavnici AEAE Andras (*Sirje Plaks* in *Kerttu Taidre*).

Program tridnevnega srečanja je spretno povezovala in usmerjala *mag. Zvonka Pangerc Pahernik*, ki je med srečanjem razvozlala marsikatera razhajanja, na primer o *pojmovanju koordiniranja*. Koordinator estonskega Tedna učečih se odraslih je oseba (ne ustanova, kot je v Sloveniji), ki skuša to vlogo ohraniti čim več let. Vsaka pokrajina (v Estoniji jih je petnajst) in glavno mesto Talin imajo po enega koordinatorja, ki poskuša na svojem geografskem območju navdušiti različne šole, lokalne skupnosti, knjižnice in druge ustanove, ki se ukvarjajo z izobraževanjem odraslih, za sodelovanje na festivalu. Koordinator tako splete svojo mrežo izvajalcev na regionalni in lokalni ravni. V Sloveniji tvorijo mrežo koordinatorjev različne ustanove, ki povezovalno delujejo bodisi v svojem kraju, občini ali celo regiji (območni koordinatorji) ali po vsebinskem načelu (tematski koordinatorji).

V prvem delu nedeljskega popoldneva je nagovoru predstavnikov ustanov – Andragoškega centra Slovenije (*mag. Andrej Sotošek*) in Estonskega združenja za izobraževanje odraslih (*Sirje Plaks*) – sledila predstavitev slovenskega *Tedna vseživljenjskega učenja*

(mag. Zvonka Pangerc Pahernik) oziroma estonskega Tedna učečih se odraslih (Kerttu Taidre, nacionalna koordinatorica projekta). Drugi del je bil posvečen predstavitvi *Preглеda izobraževanja in učenja odraslih v Sloveniji* (Erika Brenk) in prikazu različnih vidikov slovenskega festivala: promocije festivala učenja v Sloveniji (Nevenka Kocijančič), informacijskega sistema TVU in evalvacije (Franci Lajovic in Ajda Turk) ter podeljevanja priznanj za izjemne dosežke pri učenju odraslih (Slavica Borka Kucler).

Drugi dan smo začeli s predstavitev sistemov izobraževanja odraslih v obeh državah (dr. Slavica Černoša in Evelin Tiitsaar). Skupini estonskih koordinatorjev se je v nadaljevanju pridružilo še deset predstavnikov mreže koordinatorjev TVU, ki so v nadaljevanju povzeli nekatere vidike koordiniranja:

- oblikovanje lokalne oziroma regionalne mreže izvajalcev TVU (Maja Kanop Krevh, Tatjana Gostiša, Marija Imperl, Lea Zlodej, Eva Mermolja in Irena Dejak),
- uspešno sodelovanje z mediji (Tatjana Gostiša in Marija Imperl) ter
- prenos nacionalnega odprtja TVU na lokalno raven (Nevenka Burger in Neža Bojnec Naterer).

Lokalne značilnosti estonskega Tedna učečih se odraslih, ki so ga letos od 10. do 17. oktobra pripravili že desetič, so v nadaljevanju predstavile še Merike Ojamaa, koordinatorica v regiji Võrumaa (na jugu Estonije), Lehte Tuuling, ki koordinira Teden v regiji West-Viru (v severnem delu države), Viivi Lokk, ki opravlja koordiniranje v glavnem mestu Estonije, Talinu, in Aivi Telvik, koordinatorica Tedna na otoku Luma.

Posebno mesto v programu je bilo namenjeno predstavitvi *Foruma učečih se odraslih v Estoniji*, ki ga bodo 30. novembra letos pripravili v Talinu že tretjič (2005, 2006, 2008). Sirje Plaks je poudarila veliko podporo estonskega ministrstva za izobraževanje in raziskovanje pri delovanju te oblike zagovorništva, čemur pa v slovenskem prostoru ne bi mogli pritrditi.

Zadnji del ponedeljkovega programa je bil namenjen izmenjavi izkušenj, spoznavanju novih in drugačnih pristopov ter iskanju novih idej. Naj med njimi naštejemo najzanimivejše:

- Estonski koordinatorji so bili navdušeni nad tem, da slovenski TVU s svojimi prireditvami, ki pritegnejo tako najmlajše kot najstarejše, promovira **možnosti učenja in izobraževanja v vseh življenjskih obdobjih** in za vse vloge, ki jih človek prevzema – kot posameznik, član družine, delovnega kolektiva in drugih skupnosti.
- Posebnost estonskega Tedna učečih se odraslih je **učeči se avtobus** (*Learning Bus*), ki vozi po vsej Estoniji (tudi po otokih). Razdalje med kraji so velike, prometne povezave pa slabe, zato izobraževalci in svetovalci na tak način pridejo do ljudi v oddaljenih krajih (v letu 2007 se je ustavil v 52 krajih; svetovali so več kot 500 ljudem). Predstavijo jim različne priložnosti za učenje in hkrati oglašujejo prireditve

v *Tednu učečih se odraslih* (dnevi odprtih vrat, razstave, delavnice, družinski dnevi, predavanja ipd.).

- Spodbujanju kulturnega dialoga je namenjeno **učenje na ladji** (*Learning Boat*), ki vozi med Talinom in Helsinki. Študenti andragogike pa **na vlaku** (*Learning Carriage*) med Raplo in Talinom že od leta 2002 prirejajo različne kvize in predavanja.
- Izbor **dobitnikov priznanj** se v Estoniji in Sloveniji razlikujeta: Estonci zbirajo svoje najboljše v štirih kategorijah: učenec leta, izobraževalec leta, učenju prijazna organizacija leta, učenju prijazna lokalna skupnost leta. Izbor teče na treh ravneh: lokalni (število kategorij je ponekod večje, saj nagradijo tudi učečo se družino leta), regionalni in nacionalni. Vsi dobitniki priznanj na regionalni ravni so kandidati za nacionalne nagrade, ki so podeljene na nacionalnem odprtju.

Torkov dopoldne so estonski gostje preživel na Jesenicah, kjer so jim sodelavke Ljudske univerze Jesenice pod vodstvom *mag. Maje Radinovič Hajdič* predstavile ustanovo, njeno vlogo v lokalni skupnosti ter nekatere odmevne projekte: Center vseživljenjskega učenja Gorenjska, Svetovalno središče Jesenice in koordinacijo TVU.

Vse dni, ki smo jih preživel skupaj, smo bili udeleženci iz obeh držav navdušeni nad priložnostjo, da se družimo, pogovarjamo o različnih pristopih ter o dosežkih obeh festivalov učenja. Edini smo si bili v misli, da se ponovno srečamo: *See you again!* (ali v estonščini: *Kohtumiseni!*).

Nevenka Kocijančič (nevenka.kocijancic@acs.si), ACS

IZ SVETA

Šesta mednarodna konferenca o izobraževanju odraslih – CONFINTEA VI

Predhodna, Peta mednarodna Unescova konferenca o izobraževanju odraslih (*CONFINTEA V*), izpeljana v juliju 1997 v Hamburgu, je področju izobraževanja odraslih prinesla dva pomembna dokumenta: *Hamburško deklaracijo o učenju odraslih in Akcijski načrt za prihodnost*¹. Izpostavljenih je bilo deset tem, med njimi povezovalje učenja odraslih z demokratičnimi procesi, s spreminjajočim se svetom dela, z okoljsko in zdravstveno problematiko in (tedaj) novimi tehnologijami, izboljševanje možnosti in kakovosti učenja, zagotavljanje splošne pravice do pismenosti in temeljnega izobraževanja ter enakih pravic za vse ciljne skupine, ekonomika učenja odraslih ter pospeševanje mednarodnega sodelovanja.

Če odmislimo prve štiri Unescove konference, organizirane v 12-letnih intervalih od leta 1949 naprej, sta bila za *CONFINTEA V* pomembna dva predhodna dogodka: objava Delors-ovega poročila *Učenje – skriti zaklad* (1995) ter razglasitev *Evropskega leta vseživljenjskega učenja* (1996). Tudi na temeljih priporočil *CONFINTEA V* je Evropska unija kasneje ubrala odločne korake z *Memorandumom o vseživljenjskem učenju* (2000) in njegovim akcijskim načrtom (2001), s Sporočilom Evropske komisije *Učenje odraslih: Za učenje ni nikoli prepozno* (2006) in posledičnim *Akcijskim načrtom za učenje odraslih: Za učenje je vedno pravi čas* (2007). Če pogled ponovno razširimo na globalno raven, je treba omeniti še vzporedne politične agende pod okriljem Združenih narodov, ki zadevajo tudi učenje odraslih: *Izobraževanje za vse* (2000-2015) v povezavi z *Razvojnimi cilji novega tisočletja* (2000-2015), *Desetletje pismenosti* (2003-2012) ter *Desetletje izobraževanja za trajnostni razvoj* (2005-2014).

Vse to so okoliščine, v katerih pod koordinacijo Unescovega inštituta za vseživljenjsko učenje (UIL) iz Hamburga tečejo priprave na Šesto mednarodno Unescovo konferenco o izobraževanju odraslih – *CONFINTEA VI*. Ta bo potekala med 19. in 22. majem 2009 pod naslovom *življenje in učenje za preživetje v prihodnosti – vpliv učenja odraslih* (*Living and Learning for a Viable Future – The Power of Adult Learning*). Njen poglobitveni namen je opozoriti na razmerje med učenjem in izobraževanjem odraslih ter traj-

¹ Hamburg Declaration on Adult Learning, The Agenda for the Future (<http://www.unesco.org/education/uie/confintea/pdf/con5eng.pdf>); oba dokumenta sta na voljo na spletni strani ACS tudi v slovenskem jeziku: http://arhiv.acs.si/publikacije/Hamburska_deklaracija.pdf.

nostnim razvojem, upošteva njegove sociološke, ekonomske, ekološke in kulturne razsežnosti. Teme, ki jih bodo obravnavali predstavniki vseh petih svetovnih regij, bodo zadevale politične, strukturne in finančne vidike učenja in izobraževanja odraslih, vključenost in udeležbo, kakovost učenja in izobraževanja odraslih, pismenost in druge ključne spretnosti ter odpravo revščine. Med konkretnimi cilji pripravljavci konference omenjajo ozaveščanje vseh ciljnih javnosti o tem, da je učenje in izobraževanje odraslih nepogrešljiv sestavni del vseživljenjskega učenja in hkrati entiteta zase, da ima ključno vlogo pri uresničevanju zgoraj omenjenih mednarodnih razvojnih pobud in da je skrajni čas za premik od besed k dejanjem.

Tako kot prejšnje Unescove konference bo tudi *CONFINTEA VI* pomenila priložnost za srečanja politikov in strokovnjakov ter predstavnikov nevladnih organizacij, prvič pa bodo dejavno sodelovali tudi predstavniki učečih se. Pripravljalni dogodek za slednje je bil *Mednarodni teden učečih se odraslih 2007*², o čemer smo pisali v Novičkah oktobra 2007.

Dejavnosti, ki utirajo pot temu velikemu dogodku, so mnogotere in so se začele že pred dvema letoma. UIL je ohranil svojo vlogo kot osrednja ustanova na področju pismenosti, neformalnega učenja, učenja odraslih in vseživljenjskega učenja; zaupane so mu bile priprave in koordinacija konference. Vzpostavljena so bila partnerstva s sorodnimi in sestrskimi ustanovami, raziskovalnimi inštituti, civilno družbo, posamezniki. Oblikovana je bila posvetovalna skupina, zadolžena za pripravo koncepta konference in usmerjanje priprav. Države članice so pripravile *Nacionalna poročila o razvoju in stanju učenja in izobraževanja odraslih*, avtor slovenskega poročila je Andragoški center Slovenije. Poročila so dostopna na svetovnem spletu (<http://www.unesco.org/uil/en/nesico/confintea/confinteaountries.htm>).

V zadnjih mesecih tečejo regionalni posveti, na katerih pretresajo regionalna sintezna poročila (ta temeljijo na nacionalnih poročilih in nekaterih sekundarnih podatkih), opredeljujejo ključne teme, trende in izzive, relevantne za učenje in izobraževanje odraslih v posamezni regiji, ter oblikujejo priporočila in ciljne vrednosti (benchmarks). Slovenija bo zastopana na regionalnem posvetu za Evropo, Severno Ameriko in Izrael³, ki bo med 3. in 5. decembrom v Budimpešti.

Regionalna poročila, sekundarne študije in druge sorodne pobude bodo viri za pripravo *Globalnega poročila o učenju in izobraževanju (Global Report on Adult Learning and Education - GRALE)*; ta bo obenem **referenčni dokument** (izpostavil bo trende in ključne izzive) in **pripomoček za zagovornišтво** (promoviral bo pomen učenja in izobraževanja odraslih ter predstavil primere učinkovite prakse). V prvem poglavju GRALE bodo opredeljena izhodišča, kontekst in utemeljitve, v drugem pa razsežnosti

² Spremljajočo konferenco *Reviewing a Global Advocacy Network on the Way towards Confinitea VI* sta organizirala NIACE in UIL od 20. do 23. septembra 2007 v Manchestru.

³ Posvet nosi naslov *Adult Learning for Equity and Inclusion in a Context of Mobility and Competition*.

učenja in izobraževanja odraslih (enakost, kakovost, ponudba, viri, upravljanje). Skupaj s ključnimi sporočili bodo te vsebine temelj za razprave na sami konferenci.

Vzporedno so nastale tudi druge publikacije, na tem mestu omenjamo dve:

- posebna izdaja mednarodne revije o izobraževanju odraslih *Convergence* (Vol. XL (3-4) 2007);
Vsebina je bila sprva zamišljena kot zbirka člankov o različnih tematskih področjih, ki zadevajo Unescovo konferenco, kasneje pa se je vse bolj prilagajala pripravljalnemu procesu in postala odraz oblikovanja koncepta in ključnih izzivov za CONFINTEA VI. Revija je plod skupnega dela znanih akterjev na področju izobraževanja odraslih - ICAE, NIACE in dvv international. Na voljo je v knjižnici ACS ter na naši spletni strani <http://www.acs.si/index.cgi?m=3&id=128>.
- tematska izdaja revije *Bildung und Erziehung* (61. Jg. Heft 2/Juni 2008), ki je prav tako namenjena popularizaciji prihajajoče Unescove konference in njenih predhodnic. Na voljo je v knjižnici ACS.

Neposredne informacije o pripravah na CONFINTEA VI lahko zainteresirani bralci najdejo na spletni strani UIL <http://www.unesco.org/uil/en/focus/confintea.htm>, sicer pa bomo o teh dogajanjih tudi v prihodnje pisali v Novičkah in na spletni strani ACS.

Mag. Zvonka Pangerc Pahernik (zvonka.pangerc@acs.si), ACS

MEDNARODNO SODELOVANJE

Zaključek projekta *FACE IT!*

S septembrom se zaključuje dvoletni projekt *FACE IT!* (<http://www.faceitproject.org/>), v katerem je Andragoški center sodeloval kot zunanji sodelavec predvsem zaradi naših izkušenj s študijskimi krožki. Projekt programa *Socrates Families and Active Citizenship Education - an Integrated Training (FACE IT!)*, ki smo ga poslovenili v *Integrirano usposabljanje družin za aktivno državljanstvo*, je koordiniral EuroEd Foundation iz Romunije. V njem je sodelovalo še devet partnerjev iz Francije, Irske, Italije, Romunije in Združenega kraljestva.

Projekt je razvil inovativen pristop za družine na obrobju, ki potrebujejo podporo za aktivno državljanstvo. Je fleksibilen in lahko prenosljiv za lokalne potrebe. Z njim spodbujamo težko dosegljive družine k učenju in aktivnemu državljanstvu s spoznavanjem, kaj pomeni biti dejaven državljan, ter s sposobnostmi, ki jih ta ima. V ta namen smo pripravili usposabljanje za mentorje, praktike in strokovnjake iz različnih lokalnih skupnosti ter priročnik, ki jim omogoča, da v svoje delo vključijo tudi družinsko in medgeneracijsko učenje. Program vključuje metode in gradiva za spodbudno neformalno in naključno učenje. Z vključevanjem staršev v izobraževanje njihovih otrok lahko prispevamo k pozitivnim spremembam v njihovem lokalnem okolju in pri vključevanju v procese participativne demokracije.

Mednarodna usposabljanja so bila izvedena v Franciji in na Irskem jeseni leta 2007, nacionalna pa poleg omenjenih držav še v Romuniji, in sicer spomladi 2008. Usposabljanja so navadno potekala tri dni, podprta pa so bila tudi s spletnimi vsebinami, šlo je torej za 'blended learning', za kombinacijo tradicionalnega in e-učenja. Na usposabljanjih so udeleženci pridobili teoretske osnove aktivnega državljanstva in družinskega učenja, preigrali so igre vlog na temo participativne demokracije, podrobneje pa so obravnavali kompetence dejavnih državljanov. S simulacijo smo predstavili prednosti študijskih krožkov in druge študije primerov, ki se navezujejo na omenjeni temi.

V sklopu projekta je bil pripravljen tudi priročnik *FACE IT!* z naslovom *Kako razvijati aktivno državljanstvo z družinskim učenjem*. Vsebuje definicije že omenjenih konceptov, učna gradiva z vsebinskimi priporočili ter izkušnje iz izvedenih mednarodnih in nacionalnih usposabljanj, ki smo jih strnili v študije primerov. Zbrani so še članki za dodatna branja in gradiva, namenjena kopiranju za praktično izvedbo usposabljanj. Priročnik je koristen pripomoček za izvedbo družinskega ali medgeneracijskega učenja na temo aktivnega državljanstva, je pa, žal, izdan le v angleškem jeziku.

Delo v projektu je potekalo gladko in morda je projekti eden boljših, pri katerih sem sodeloval. Izpostavil bi dobro koordinacijo projekta, predvsem pa izredno dober izbor partnerjev, strokovnjakov z različnih področij, katerih strokovna znanja so se odlično dopolnjevala in tako omogočila zlitje znanj v celosten in inovativen pristop. Na mednarodnih delavnicah sem ob predstavitvah požel skoraj neverjeten interes za študijske krožke; veliko udeležencev, predvsem Italijani in Romuni, je namreč povpraševalo po usposabljanju za mentorje študijskih krožkov, ki pa ga na Andragoškem centru izvajamo le v slovenščini. Morda bi kazalo pripraviti mednarodno usposabljanje za mentorje študijskih krožkov v angleščini, kar bi gotovo pomenilo širjenje ideje študijskih krožkov preko naših meja.

Darijan Novak (darijan.novak@acs.si), ACS

KOTIČEK JE VAŠ

Vseživljenjsko učenje v Turistični zvezi Slovenije

Znanje, mladi in turizem

»Turizem smo ljudje«, je temeljno vodilo Turistične zveze Slovenije (TZS), zato je razumljivo, da je stik z ljudmi najpomembnejša naloga na vseh področjih delovanja TZS. Vsak državljan Slovenije bi lahko bil turistični ambasador svojega kraja, naravnih in kulturnih znamenitosti, pa tudi države kot celote. Da bi bila samopodoba Slovencev bolj tesno povezana z zakladnico naravne, kulturne, tehnične in duhovne dediščine, mora zavest o tem rasti skupaj s človekom že od otroštva dalje. V ta namen lahko veliko naredijo družine, še več pa vzgojni in izobraževalni programi od vrtca do univerze ter kasnejših ali vzporednih, neformalnih oblik izobraževanja, učenja in usposabljanja. Med dejavniki neformalnega učenja in usposabljanja, namenjenega vsem generacijam, je še posebej pomembna paleta dejavnosti TZS kot krovne organizacije, znotraj katere deluje mreža regionalnih zvez in lokalnih turističnih društev, podmladkov, mentorjev in simpatizerjev.

Učenje in usposabljanje za uspešno delovanje na področju turizma je v okviru TZS že od nekdaj zastavljeno vseživljenjsko, saj poteka po vsej izobraževalni vertikali, odrasle pa doseže prek turističnih društev. Učitelji, mentorji turističnih krožkov, uspešno delujejo že dolgo vrsto let na osnovnih šolah ter srednjih in višjih strokovnih šolah, povezanih s turizmom in gostinstvom, pred dvema letoma pa so se projektu pridružili tudi vzgojitelji v vrtcih.

Turizmu pomaga lastna glava

Projekt *Turizmu pomaga lastna glava* je celovit, festivalsko zasnovan sistem organiziranega delovanja osnovnošolske mladine v turizmu. Vsebina projekta temelji na raziskovanju turizma v domačem kraju, ugotavljanju možnosti za hitrejši razvoj in oblikovanju take turistične ponudbe, ki bi dolgoročno gledano spodbudila tudi podjetništvo, se pravi odpiranje novih delovnih mest v turistični dejavnosti. Temo festivala razpiše Turistična zveza Slovenije, izbere pa jo Komisija za mladino in izobraževanje. Letos so osnovnošolci raziskovali in ustvarjali na temo *Od zrna do mize*. Tema je omogočala spoznavanje narave in naravnih ciklov, starih obrti, kmečkih opravil in veččin, odkrivanje receptov svojih babic ...

Festival *Turizmu pomaga lastna glava* je potekal v sedmih slovenskih regijah, najboljši pa so se predstavili na zaključni tržnici v ljubljanskem Mercatorju. Razmišljanja osnovnošolcev, prelita v projektne naloge, in obilica izvrstnih predstavitev v marcu in aprilu ter zaključno srečanje konec aprila v Ljubljani dokazujejo, da je v mladih glavah skritih še veliko izvirnih zamisli, kako predstaviti svoj kraj in njegove posebnosti. V projektu je sodelovalo več kot tisoč osnovnošolcev!

Več znanja za več turizma

Osnovni namen projekta *Več znanja za več turizma*, namenjenega srednješolcem, je kakovostna nadgradnja osnovnošolskega - *Turizmu pomaga lastna glava*. Projekt predstavlja povezovanje formalnega izobraževanja v srednji šoli z neformalnim učenjem v obliki izbirnih vsebin, ki so vsaj deloma vključene tudi v učni program in dopuščajo delo na različnih interesnih področjih. Ker se v te dejavnosti vključujejo mladostniki, ki vidijo svojo prihodnost v gostinstvu in turizmu, lahko izbirne vsebine pomembno prispevajo k turističnemu razvoju kraja in lokalne skupnosti. Dijaki in dijakinje namreč pripravijo na temo razvoja turizma raziskovalne naloge, ki jih potem predstavijo na turistični tržnici.

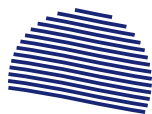
Letos so srednješolci, ki so se jim pridružili tudi dijaki iz italijanske Gorice, ustvarjali na temo *Bogastvo gozdov - od legend do naravne in kulturne dediščine*. Pripravili so kar štiriintrideset raziskovalnih nalog. Sadove svojega dela so predstavili na Prešernovem trgu v Ljubljani, kjer so postavili stojnice z izvirnimi turističnimi proizvodi. Prireditve se je udeležilo 35 srednjih šol; pet šol je prejelo zlata, 22 šol srebrna in 7 srednjih šol bronasta priznanja.

Z igro do prvih turističnih korakov

Letošnja turistična 'vesela šola' se je sklenila na svetovni dan turizma, 27. septembra 2008, v ljubljanskem centru Mercator v Šiški. V avli so vzgojiteljice - mentorice turističnih 'korakov', postavile 'na ogled' izdelke, ki so nastali v okviru projekta *Turizem in vrtec*. TZS je namreč prek Skupnosti vrtcev Slovenije v šolskem letu 2007/08 k sodelovanju povabila vzgojitelje, ki so se bili z najmlajšimi pripravljene pogovarjati, raziskovati, risati, ustvarjati, se igrati in se spraševati: Kako so se včasih igrali? Kaj je v našem kraju še posebno znanega? Kako je naša vas dobila ime? Zakaj je v mestnem grbu zmaj? Kako bi naš kraj predstavili popotniku? Ta in še mnoga druga vprašanja so si zastavljali otroci in iskali odgovore s pomočjo vzgojiteljev, staršev in drugih odraslih krajanov. Čeprav še ne štejejo mnogo let, zdaj že vedo, da se z radovednostjo odkriva znanje, da se lahko veliko naučijo iz narave, da morajo zanjo skrbeti in jo ohraniti za prihodnost. Ponekod so spoznavali Cankarjevo otroštvo; iz njihovih risbic je nastal čudovit 'Cankarjev album'. Drugi so odkrili, kako dišijo rastline, kako zrastejo zelišča, kako cvetijo in kako iz njih dobimo dišeč in zdravilen čaj.

Toliko, le za pokušino, za pravo predstavo o tem, kaj vse znajo in zmorejo mladi, ko razmišljajo in pridobivajo novo znanje o turizmu, pa bi morali obiskati njihove stojnice.

Slavica Borka Kucler (borka.kucler@acs.si), ACS

Pomembna vloga temeljnih veščin pri vseživljenjskem učenju

Število ljudi, ki živijo v težkih socialnih razmerah, so brez kakršnekoli izobrazbe ali pa le s težavo najdejo zaposlitev v poklicu, za katerega so se šolali, vztrajno narašča. Izobraževanje odraslih je namenjeno prav tem posameznikom z namenom, da bi jim zagotovili možnost za vključitev ter dokončanje tečajev nadaljnjega izobraževanja in na ta način izboljšali njihovo usposobljenost za delo. Izkušnje in študije iz različnih delov Evrope kažejo, da se v programe izobraževanja odraslih in vseživljenjskega učenja vključujejo predvsem tisti posamezniki, ki imajo že doseženo določeno stopnjo izobrazbe. Ljudje v socialno neugodnem položaju so redko zastopani med tistimi, ki se izobražujejo. Vsaka oseba ali ustanova, ki izvaja programe izobraževanja odraslih in vseživljenjskega učenja, nosi svoj del odgovornosti, da ponudi programe tistim ciljnim (učnim) skupinam, ki jih najbolj potrebujejo. Politiki, ključni akterji in druge odgovorne osebe na področju izobraževanja se morajo zavedati trenutnega stanja in skušati premestiti socialno neenakost na področju vseživljenjskega učenja.

Partnerske organizacije iz sedmih evropskih držav so s projektom *Krepitev socialnih in osebnih veščin pri mlajših odraslih v socialno neugodnem položaju kot prvega pogoja za vseživljenjsko učenje (ProSkills)* dodale svoj prispevek k usposabljanju posameznikov v socialno neugodnem položaju. In to zlasti z vidika krepiteve osebnih, socialnih in samoupravljalških – tako imenovanih temeljnih – veščin, ki so predpogoj za vseživljenjsko učenje. Projekt je podprla Evropska komisija iz *programa Grundtvig*, združuje pa ustanove in organizacije, ki imajo izkušnje na delovnih področjih izobraževanja odraslih, preprečevanja zasvojenosti ter krepiteve zdravja in športa.

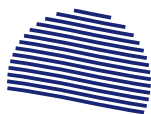
V sklopu projekta *ProSkills* je izšel priročnik z naslovom *Izobraževalni koncept za krepitev socialnih in osebnih veščin pri mlajših odraslih v socialno neugodnem položaju kot prvega pogoja za vseživljenjsko učenje*. Brošura predstavlja koncept izobraževanja, ki je usmerjen v podporo odraslim pri razvijanju osebnih in socialnih veščin kot predpogoja za vseživljenjsko učenje. Za dosego tega namena so partnerji v projekt vključili strokovnjake z zelo različnih področij dela, ki združujejo izkušnje glede dela z ljudmi v socialno neugodnem položaju, izobraževanja odraslih ter krepiteve socialnih in osebnih veščin s pomočjo gledališke igre in športa.

Priročnik ne ponuja standardnega izobraževalnega programa - to bi bilo v nasprotju s ciljem, s katerim želimo doseči širok spekter ciljnih skupin iz različnih socialnih in kulturnih okolij. Koncept izobraževanja ponuja osnovno teoretično znanje, še posebej glede pristopov izobraževanja, življenjskega položaja in potreb ciljne skupine. Jedro priročnika je sestavljeno iz različnih modulov in možnih vsebin izobraževanja. Osredotočili smo se zlasti na bistvene karakteristike izobraževanja ter na izbor tehnik in vaj. Ker ta priročnik ponuja le kratek vpogled v izobraževanje in bi bila objava vsega zbranega gradiva nesmiselna, so dodatne informacije o projektu in pilotskem izobraževanju objavljene na spletni strani projekta (<http://www.pro-skills.eu/>), kjer so na voljo tudi priročniki v elektronski obliki v osmih različnih jezikih (tudi v slovenščini), vaje in gradivo, ki so bili uporabljeni v sklopu projekta, ter koristne povezave in bibliografska priporočila.

Hkrati s priročnikom so izšla tudi priporočila na področju izobraževalnih politik za usposabljanje ljudi v socialno neugodnem položaju, ki so rezultat projekta *ProSkills* in evropske konference, ki je potekala junija 2008 v Luksemburgu. Publikacija izpostavlja zlasti pomen vseživljenjskega učenja ter tudi pomen in potrebo po krepitevi temeljnih veščin. Priporočila v slovenskem jeziku so prejele vse pristojne ustanove s področja vseživljenjskega učenja in izobraževanja odraslih v Sloveniji, na voljo pa so tudi v elektronski obliki v osmih različnih jezikih na spletni strani projekta.

Upamo, da bo zlasti priročnik marsikateremu strokovnjaku in prostovoljcu dal nov zagon in jih spodbudil k temu, da bi tudi sami postali posredniki pri krepitevi osnovnih veščin, ter da bi bilo izobraževanje odraslih - in s tem vseživljenjsko učenje - dostopno za ciljne skupine, ki te veščine nujno potrebujejo.

Matej Košir (institut.utrip@gmail.com), Inštitut za raziskave in razvoj Utrip

Nekateri možni viri konfliktov v izobraževanju odraslih

Komunikacijske veščine so čedalje bolj pomembne za delovanje v družbeni skupnosti. Razvijati bi jih morali tako izobraževalci odraslih kot tudi udeleženci. Literatura večinoma navaja pomen verbalne in neverbalne komunikacije. Redko opozarja na pisno komunikacijo med učiteljem in učencem, ki je pa ne smemo zanemariti. Učitelj pisno komunicira z udeleženci s tabelsko sliko, pisnimi obvestili, pri pisnem preverjanju in ocenjevanju znanja, s sporočili po elektronski pošti, z učnim gradivom.

Prav na pisni komunikaciji temelji izobraževanje na daljavo, tako dopisno kot e-učenje. V učnem procesu pri komunikaciji po elektronski pošti lahko povzroči konflikt že neustrezna uporaba smeškov. To komunikacijo otežuje tudi dejstvo, da sogovornika ne vidimo (ni neverbalne komunikacije), zato lahko zapisane besede napačno interpretiramo. Res pa je tudi to, da se pri pisanju lažje izognemo konfliktu, saj si lahko vzamemo čas, da objektivno ocenimo položaj ter umirjeno odgovorimo.

Da se izognemo konfliktu v učnem procesu, udeležence na začetku izobraževanja, prav tako pa na začetku posameznih enot, okvirno seznanimo, s čim se bomo ukvarjali, kaj, zakaj in kako se od njih pričakuje. Izobraževalni program oblikujemo tako, da upoštevamo temeljne značilnosti izobraževanja odraslih. Izbrati moramo tudi ustrezen prostor, kjer bo potekalo vzgojno-izobraževalno delo. Pri načrtovanju izvedbe moramo upoštevati časovno razporeditev izobraževanja, ki ne sme biti preveč strnjena, pri čemer so izjema izvedbe za brezposelne in upokojene. Upoštevati moramo tudi psihološke dejavnike (zmožnosti koncentracije in kondicijo posameznikov) ter prilagoditi izvedbo vsakdanjim obremenitvam šolajočih. Nejevoljo lahko povzroči tudi nestalnost in neenakomerna porazdelitev obremenjenosti ter oblikovanje urnika zgolj na temelju potreb izvajalcev in izobraževalne organizacije in ne udeležencev, katerim je izobraževanje namenjeno. Udeleženci izobraževanja morajo študijske obveznosti uskladiti z družinskimi in družbenimi, zato ne želijo, da se ustaljen red med študijem ruši.

Konflikt lahko povzročijo tudi različna pričakovanja glede vsebine izobraževalnega programa, izbire učnih metod in oblik ter učnih pripomočkov, učbenikov, učnega gradiva in drugih učnih virov ter prostora, v katerem teče izobraževalna dejavnost. Vse to mora biti prilagojeno ciljni skupini (potrebno je upoštevati specifične posamezne skupine), predznanju, starosti, motivaciji ipd. Ne smemo pozabiti, da je pomembna tudi motivacija izobraževalca in možnosti, ki jih ima za delo. Če smo vse ustrezno načrtovali, moramo vsebine nato predstaviti razumljivo. Sporočila naj bodo preprosta, pregledna, jedrnata in zanimiva.

Pomembna je skladnost besed in ravnanj. Udeleženci izobraževanja pričakujejo, da bodo izobraževalci ravnali skladno z vsebinami, ki so jih podali, ter s svojimi stališči in z vrednotami. Za uspešno in učinkovito pedagoško delo je to nujno potrebno. Najmilsja posledica neskladja med vsebino in ravnanjem je izguba kredibilnosti predavatelja. Žal se to v praksi še pre pogosto dogaja. Vpliven je tudi položaj izobraževalcev, ki jim ga daje njihova vloga. To je še bolj pomembno, če gre za izobraževalce izobraževalcev.

Udeleženci izobraževanja se bodo uprli, če bomo hoteli spreminjati njihova stališča, vrednote in delovanje. Če je to naš cilj, se ga moramo lotiti sistematično in postopoma, saj bomo prav kmalu naleteli na močan odpor.

Pogosto pride do konflikta pri preverjanju in ocenjevanju znanja, saj imata učeči se in učitelj lahko različno 'kriterijsko lestvico'. Dobro podana navodila so predpogoj za

uspešno opravljeno nalogo. Pomembno je, da so udeleženci vnaprej seznanjeni s kriteriji ocenjevanja, po samem ocenjevanju pa, da dobe o tem povratno informacijo, ne samo v obliki ocene. Željeno je, da oceni dodamo pisni ali ustni komentar, udeleženci pa naj imajo možnost, da se z ocenjevalcem o tem tudi pogovorijo.

Če gre za krajšo izobraževalno obliko, je potrebno udeležencem izdati tudi potrdila o udeležbi, ki jih mora večina predložiti svojim delodajalcem. Najbolje, da jih udeleženci prejmejo takoj po zaključku izobraževanja. Če to ni mogoče, pa v dogovorjenem (oziroma predpisanem) roku.

Izobraževalci odraslih pogosto spremljajo učinke in vrednotijo izobraževanje. Namen tega moramo udeležencem pojasniti in jim, če želijo, tudi posredovati ugotovljene rezultate. Že med samo dejavnostjo pa naj skuša izobraževalec odraslih odpraviti morebitne andragoške, strokovne in organizacijske slabosti pouka.

Mnogokrat pa je razlog konflikta le v pomanjkanju informacij, zato je v izobraževalnem procesu potrebno nameniti več pozornosti pretoku informacij med vsemi sodelujočimi. Izobraževalci morajo biti previdni pri svojih ocenah, sodbah, razlaganjih in predvidevanjih. Zavedati se morajo, da nikoli ne vedo vsega in da tudi nikoli ne bodo vsega izvedeli, zato morajo biti pripravljeni popravljati svoja stališča, mnenja in ocene.

Konflikt pa lahko povzročijo tudi problemi, s katerimi imajo udeleženci izobraževanja opraviti v vsakdanjem življenju in niso povezani z izobraževanjem.

In ne nazadnje – izobraževalec odraslih naj ne bi bil konfliktna osebnost. Zavedati bi se moral, kako komunicira in, če je potrebno, naj bi se naučil kvalitetno in ustrezno komunicirati. Komunikacija z udeleženci mora biti strokovna, kar pomeni, da je zavestna, hotena in načrtovana. Znal naj bi dejavno prisluhniti udeležencem, naj bi razmišljal o tistem, kar je od udeležencev slišal, ter jim sporočal svoja razmišljanja. Z udeleženci naj bi tudi razvil enakopravno komunikacijo, s preverjanjem mnenj razvijal medsebojno razumevanje, predvsem pa bi moral udeležence spoštovati in jim zaupati.

Zavedati se moramo, da so ravno dejavniki, ki vplivajo na nastanek konfliktov, lahko osnovna možna področja za razreševanje le-teh. Žal na to pogosto pozabljamo.

Zaključila bom z mislijo *Pavaa Brajše*, da brez konflikta ni resničnih sprememb v vzgoji in izobraževanju in le-ti preprečujejo stagnacijo vzgojnega in izobraževalnega procesa.

Urša Gruden (ursa.gruden@ff.uni-lj.si), Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani

PRIPRAVLJAJO

Povabilo na konferenco *Neformalno učenje ranljivih skupin*

Zveza ljudskih univerz (ZLUS) v sodelovanju s Centrom za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja (CMEPIUS) organizira nacionalno konferenco z mednarodno udeležbo, ki bo 18. in 19. novembra 2008, v Kranjski Gori, v hotelu Kompas.

Program konference je usmerjen v predstavitve pomembnih rezultatov projektov, financiranih iz javnih evropskih in nacionalnih sredstev, ki so dosegli vidne rezultate v praksi. Z njihovo pomočjo se razvijajo novi pristopi in krepí vseživljenjsko učenje ter utrjuje vedoželjnost tistih skupin, ki imajo v vse bolj konkurenčni družbi manj priložnosti za uveljavljanje svojih potencialov.

Glavni cilj konference je predstavitev dobrih praks projektov na področju neformalnega učenja ranljivih ciljnih skupin v Sloveniji, ki so bili sofinancirani iz sredstev Evropskih strukturnih skladov in nacionalnih sredstev.

Imenovani Odbor za projekte in priznanja ZLUS bo na podlagi oblikovanih kriterijev med prispelimi predlogi izbral projekte za predstavitev v publikaciji, ki jo bomo izdali v okviru konference. Izbrane projekte bomo v okviru konferenčnega programa povabili tudi k predstavitvi na 'sejmu' primerov dobrih praks in v tematskih delavnicah.

V **plenarnem delu** bodo sodelovali vidni strokovnjaki andragoške teorije in prakse z vsebinskimi prispevki na temo neformalnega učenja ranljivih skupin ter predstavniki nacionalne politične javnosti in evropskih organizacij, odgovornih za financiranje in izvajanje projektov, financiranih iz javnih sredstev (nacionalnih in evropskih).

Delo v delavnicah bodo vsebinsko oblikovali in moderirali strokovnjaki z bogatimi izkušnjami pri delu z ranljivimi skupinami in z izvajanjem projektov, financiranih iz javnih sredstev.

V sklopu konference bomo organizirali **predstavitve učinkovitih in uspešnih projektov**, ki so pomembno prispevali k razvoju in oblikovanju uspešne prakse za vse, ki potrebujejo inovativne in drugačne pristope pri učenju in osebnem razvoju.

Pester program (objavljen na <http://www.zveza-lu.si/PosvetiSeminarji/konferenca.pdf>) bomo dopolnili z zanimivim družabnim večerom.

V kotizacijo, ki znaša 75 evrov (za dva dni), 45 evrov (za prvi dan) in 30 evrov (za drugi dan), je vključeno: gradivo in drugi materiali za udeležence, osvežitve med odmori prvi dan, kosilo in večerja prvi dan ter družabni program po večerji, osvežitve med odmori drugi dan in kosilo. Za vsakega drugega in naslednje udeležence iz ene organizacije priznamo 10 odstotkov popusta. Račun vam bomo posredovali na osnovi prijave.

Prijave za udeležence zbiramo na spletnih naslovih:

- za organizacije:
<http://www.lcmepius.si/nacionalna-konferenca/prijava-za-organizacije.aspx>,
- za posameznike:
<http://www.lcmepius.si/nacionalna-konferenca/individualne-prijave.aspx>.

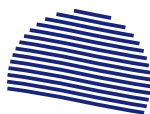
V e-prijavnici obvezno vpišite tudi vaš elektronski naslov, da vas bomo lahko seznanili s podrobnim programom v začetku novembra. Rok za prijavo je **16. oktober 2008**, oziroma je odprt do zapolnitve mest.

Rezervacijo bivanja v hotelu Kompas v Kranjski Gori lahko opravite na spletnem mestu <http://www.hitholidays-kg.si/>, s pripisom: konferenca ZLUS-CMEPIUS, november 2008.

Vse, ki vas tematika zadeva in zanima, vabimo, da se nam pridružite, ko bomo skupaj pogledali dejstva ter rezultate in razmišljali o možnem nadaljnjem razvoju tega področja.

Tudi vaše sodelovanje bo obogatilo pestrost konferenčnih dejavnosti.

EMA PERME (ema.perme@quest.arnes.si) in
MAG. MAJA RADINOVIČ HAJDIČ (maja.radinovic@siol.net), ZLUS

Pedagoško-andragoški dnevi 2009

Oddelek za pedagogiko in andragogiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani vsako leto organizira Pedagoško-andragoške dneve, ki so namenjeni diplomiranim pedagogom in andragogom. *Pedagoško-andragoški dnevi 2009* (PAD 2009) bodo **29. in 30. januarja 2009** na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani.

Osrednja tematika PAD 2009 bo povezana z oblikovanjem vzgojno-izobraževalnih konceptov na vseh ravneh izobraževanja (od predšolskega do izobraževanja odraslih). V dosedanjih strokovnih razpravah in znanstvenih prispevkih se je pokazalo, da večina strokovne javnosti podpira idejo, da vzgojno-izobraževalne ustanove potrebujejo konsistenten (vzgojni oziroma izobraževalni) okvir svojega delovanja. Hkrati pa obstajajo zelo različni predlogi glede teoretskih predpostavk, metodičnih okvirov, kakor tudi organizacijskih vprašanj (kdo naj določa vzgojni oziroma izobraževalni koncept oziroma načrt, kaj naj ta vsebuje in kako naj bo formalno opredeljen). Zato verjamemo, da bo razprava z delovnim naslovom *Vzgojni koncept v prostoru vzgoje in izobraževanja* primerna in aktualna osnova za strokovno razpravo z vami.

Prosim vas, da nam v primeru, da želite prejemati nadaljnja obvestila o *Pedagoško-andragoških dnevih 2009* (in vseh naslednjih), pošljete vaš elektronski naslov na pad.fflj@gmail.com. S tem bomo olajšali, pocenili in pospešili našo medsebojno komunikacijo.

Andreja Hočevar (andreja.hocevar1@guest.arnes.si),
Oddelek za pedagogiko in andragogiko
Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani

POSVETI/KONFERENCE

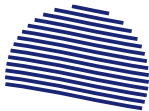
Learning and Skills Research Network Conference (Konferenca mreže za raziskovanje, učenje in spretnosti)

Developing professional identity and practice (Razvoj strokovne identitete in prakse)

London, Velika Britanija, 4. december 2008

Podrobnosti o konferenci najdete na spletnih straneh:

<http://www.niace.org.uk/conferences/LSRN.htm>.

CRLI 5th Biennial International Conference 2009 (5. mednarodna konferenca Centra za raziskovanje in vseživljenjsko učenje)

Lifelong learning revisited: what next? (Vseživljenjsko učenje: retrospektiva dognanj in izzivi za prihodnost)

Stirling, Velika Britanija, 24. do 26. junij 2009

Dodatne informacije o mednarodni konferenci lahko dobite po telefonu (tel.: +44 (0)1786 467940), elektronski pošti (e-naslov: crl@stir.ac.uk) ali kar na spletni strani:

<http://crl.gcal.ac.uk/conf5.php>.

NOVOSTI V KNJIŽNICI ACS

Bralcem Novičk sporočamo, da je knjižnica ACS odprta za obiskovalce v sredo in petek dopoldne od 10. do 12. ure ter v ponedeljek in četrtek od 14. do 16. ure. Vabljeni!

MEDEL-Anonuevo, Carolyn

Making the connections : why literacy matters for HIV prevention / (written by: Carolyn Medel-Anonuevo and Diarra Mahamadou Cheick). - Hamburg : UNESCO Institute for Lifelong Learning (UIL), 2007. - 16 str. : ilustr. ; 30 cm. - (Literacy matters). Dostopno tudi na: <http://unesdoc.unesco.org/images/0015/001541/154159e.pdf>

MISLEADING trajectories : integration policies for young adults in Europe? / Andreas Walther, Barbara Stauber ... [et al.] (eds.). - Opladen : Leske + Budrich, 2002. - 194 str. : ilustr. ; 21 cm. - (Publication of the European Group for Integrated Social Research (EGRIS))

NEFORMALNO učenje v kontekstu mladinskega dela / (uredila Matjaž Dragar in Sanja Matkovič). - Ljubljana : Movit NA Mladina, 2007 ((Bevke) : Bograf). - 46 str. : ilustr. ; 30 cm

PERSPECTIVES on adults learning mathematics : research and practice / edited by Diane Coben, John O'Donoghue, and Gail E. FitzSimons. - Dordrecht; Boston ; London : Kluwer Academic Publishers, 2000. - xiii, 358 str. : ilustr. ; 25 cm. - (Mathematics education library ; vol. 21)

PIRIH Svetina, Nataša

Izpit iz znanja slovenščine na srednji ravni : zbirka testov / (pripravili Nataša Pirih Svetina, Ina Ferbežar). - 1. natis. - Ljubljana : Filozofska fakulteta, Oddelek za slovenistiko, Center za slovenščino kot na) : Dosa). - 99 str. : ilustr. ; 30 cm + 1 CD

POPULAR culture and entertainment media in adult education / Elizabeth J. Tisdell, Patricia M. Thompson, editors. - San Francisco : Jossey-Bass, 2007. - 96 str. ; 23 cm. - (New directions for adult and continuing education, ISSN 1052-2891 ; no. 115 (Fall 2007))

PRISPEVKI k posodobitvi pedagoških študijskih programov II / uredila Tatjana Devjak in Pavel Zgaga. – Ljubljana : Pedagoška fakulteta, 2007 (Ljubljana : Littera picta). – 339 str. ; 24 cm. Dostopno tudi na: http://www.pef.uni-lj.si/strani/bologna/ess2/Zbornik_ESS2.pdf

PRIZNAVANJE neformalnega in priložnostnega učenja : aktivnost OECD 2006-2007 : nacionalno poročilo za Slovenijo / (avtorji Angelca Ivančič ... [et al.] ; urednika Veronika Šlander, Primož Hvala Kamenšek ; prevod v angleški jezik Romana Mlačak, Natalija Vrečer). – Ljubljana : Center RS za poklicno izobraževanje, 2007 (Ljubljana : Pleško). – 94, 102 str., 39 str. pril. : graf. prikazi, preglednice ; 30 cm. Dostopno tudi na: http://www.cpi.si/files/userfiles//Datoteke/Novice/OECD_slo.pdf

RAIJ, Katariina

Learning by developing / Katariina Rajj. – Vantaa (Finska) : Laurea University of Applied Sciences, 2007. – 30 str. : ilustr. ; 25 cm. – (Laurea publications ; A 58, ISSN 1458-7211). Dostopno tudi na: http://www.laurea.fi/net/fi/05_Julkaisutoiminta/01_Tutkimukset/LEARNING_BY_DEVELOPING/A58.pdf

SMERNICE za lažje berljivo gradivo. Smernice za knjižnične programe opismenjanja : nekaj praktičnih predlogov / (obe deli pripravila) Mednarodna zveza bibliotekarskih društev in ustanov ; (besedili iz angleščine prevedel Stanislav Bahor). – Ljubljana : Zveza bibliotekarskih društev Slovenije, 2007 (ŠRadovljica) : Tiskarna Radovljica). – 46 str. ; 24 cm

SPODBUJANJE profesionalnega razvoja učiteljev pripravnikov : priročnik / Milena Valenčič Zuljan ... [et al.] ; (uredila Milena Valenčič Zuljan). – 1. natis. – Ljubljana : Pedagoška fakulteta : Ministrstvo za šolstvo in šport, 2007 (Ljubljana : Littera picta). – 81 str. : ilustr. ; 24 cm

SWAN, Malcolm

Collaborative learning in mathematics : a challenge to our beliefs and practices / Malcolm Swan. – London : National Research and Development Centre for Adult Literacy and Numeracy (NRDC) ; Leicester : National Institute of Adult Continuing Education (NIACE), 2006. – 366 str. : ilustr. ; 24 cm + 1 CD-ROM

ŠOLINC, Miran

HIV priročnik / (avtor Miran Šolinc ; strokovni pregled vsebine: Janez Tomažič). – Ljubljana : ŠKUC : distribucija Projekt Geji v boju s HIV, 2007. – 62 str. : ilustr. ; 15 cm. Dostopno tudi na: <http://www.ljudmila.org/siqrd/hivprirocnik.pdf>

TENTH anniversary of Paulo Freire's death

10th anniversary of Paulo Freire's death ; Cooperation and conferences ; CONFINTEA on the move. – Bonn : DVV International, 2007. – 164 str. : ilustr. ; 21 cm. – (Adult education and development ; 69, ISSN 0342-7633)

VELIKONJA, Marija, 1938-

Kako pripravljamo učno gradivo za odrasle / Marija Velikonja. – 1. natis. – Ljubljana : Andragoški center Slovenije, 2007 (Kočevje : Kočevski tisk). – 98 str. : ilustr. ; 24 cm

APPLEBY, Yvon

Bridges into learning for adults who find provision hard to reach / Yvon Appleby. – Leicester : National Institute of Adult Continuing Education (NIACE) ; London : National Research and Development Centre for Adult Literacy and Numeracy (NRDC), 2008. – x, 40 str. : barvne fotogr. ; 24 cm. – (Developing adult teaching and learning : practitioner guides)

AVŠIČ, Špela

Vloga šolskega knjižničarja v programih družinskega opismenjevanja : diplomsko delo / Špela Avšič. – Vrhnika : (Š. Avšič), 2006. – 88 f. ; 30 cm : ilustr., graf. prikazi, tabele

AŽMAN, Tatjana, 1962-

Učenje učenja – kako učiti in se naučiti spretnosti vseživljenjskega učenja : priročnik za učence, dijake, učitelje, razrednike in svetovalne delavce / Tatjana Ažman. – 1. izd., 1. natis. – Ljubljana : Zavod RS za šolstvo, 2008 (Brežice : Utrip). – 190 str. : ilustr. ; 24 cm + 1 CD-rom

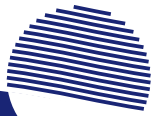
BARVE strpnosti, besede drugačnosti, podobe tujosti : vzgoja za strpnost in sprejemanje drugačnosti preko mladinske književnosti / Neva Šlibar (ur.). – Ljubljana : Center za pedagoško izobraževanje, Filozofska fakulteta, 2006 (Ljubljana : Birografika Bori). – 244 str. : ilustr. ; 24 cm

BENNETT, Christine I.

Comprehensive multicultural education : theory and practice / Christine I. Bennett. – 6th ed. – Boston (etc.) : Pearson Allyn and Bacon, cop. 2007. – xiv, 466 str. : ilustr. ; 24 cm

BEST practices in adult learning / Lee Bash, editor. – Bolton : Anker, cop. 2005. – xviii, 214 str. : ilustr. ; 24 cm

Peter Monetti (knjiznica@acs.si), ACS

Programoteka

javnoveljavni izobraževalni programi za odrasle

www.acs.si/programoteka

Objavljamo javnoveljavne izobraževalne programe, ki so

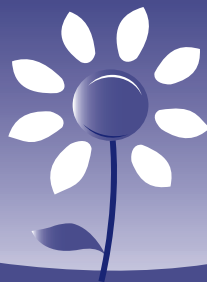
- * oblikovani izključno za odrasle
- * na novo oblikovani v skladu z veljavno šolsko zakonodajo ali jim je bila v skladu z novo zakonodajo podaljšana veljavnost

2008

13 LET
1996 - 2008

TEDEN VSEŽIVLJENJSKEGA UČENJA
19. – 25. 5. 2008

<http://tvu.acs.si>

<http://tvu.acs.si/koledar>

KAM PO ZNANJE?

Spletni vir informacij:

PREGLED PONUDBE IZOBRAŽEVANJA IN UČENJA ODRASLIH V SLOVENIJI

<http://pregled.acs.si/>

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA DELO,
DRUŽINO IN SOCIALNE ZADEVE

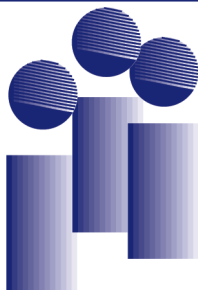
Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education

<http://izobrazevanje.acs.si>

IZOBRAŽEVALNA PONUDBA ACS

Objavljamo izobraževalne programe, ki jih za izobraževalce odraslih izvajamo v šolskem letu 2007/2008

- izobraževalni programi
- strokovna, informativna in izobraževalna srečanja
- aktualna izobraževanja ACS

na spletni strani **www.acs.si**

- * za tiste, ki se želite izobraževati
- * in za tiste, ki sami izobražujete

svetovalni kotiček ACS

Andragoški center Republike Slovenije
Slovenian Institute for Adult Education